

بررسی ارتباط سبک‌های دلبستگی، نوجویی و باورهای معنوی با رفتارهای پر خطر نوجوانان با توجه به نقش میانجی‌گری هوش هیجانی

فرزانه پاپی^{۱*}، پژمان ناصرپور^۲

۱. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، اهواز، ایران
۲. کارشناس پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی دورود، لرستان، ایران

مراقبت امروز/سال دوازدهم/ شماره ۴۴ و ۴۵ / پائیز و زمستان ۱۳۹۸

چکیده

مقدمه: تغییرات سریع تکنولوژیکی، فرهنگی و اجتماعی در جهان معاصر می‌تواند منجر به مشکلات مختلف جسمی، روانی و اجتماعی و همچنین رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن در نوجوانان شود. پژوهش حاضر با هدف ارائه‌ی یک مدل علمی بر اساس رابطه‌ی متغیرهای سبک‌های دلبستگی، هیجان‌خواهی و باورهای معنوی با رفتارهای پرخطر و میانجی‌گری هوش هیجانی انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود جامعه آماری را کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان نورآباد (دلفان) در سال ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل می‌دادند. نمونه شامل ۳۵۰ نفر از دانش‌آموزان بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. پرسشنامه‌های سبک‌های دلبستگی، هیجان‌خواهی، هوش معنوی، هوش هیجانی و نسخه‌ی ایرانی رفتارهای پرخطر جهت جمع‌آوری اطلاعات به صورت خودگزارشی توسط شرکت‌کنندگان تکمیل شدند. تجزیه‌تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، و تحلیل مسیر معادلات ساختاری انجام گرفت.

یافته‌ها: مقادیر شاخص نیکویی برازش (۰/۹۹)، شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (۰/۹۸)، شاخص برازش تطبیقی (۱)، ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریب (۰/۰۱) در حد قابل‌قبولی قرار داشتند. نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که سبک دلبستگی، هیجان‌خواهی و هوش معنوی با میانجی‌گری هوش هیجانی نقش مؤثری در تبیین رفتارهای پرخطر داشتند. مدل ارائه شده در مجموع ۴۶ درصد از تغییرات هوش هیجانی و ۵۴ درصد از تغییرات رفتارهای پرخطر را تبیین کردند ($P \leq 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش عوامل شخصیتی، روانشناختی و معنوی در گرایش افراد به رفتارهای پرخطر، می‌توان از نتایج این پژوهش در راستای پیش‌بینی و پیشگیری از این نوع رفتارها و مداخلات لازم بهره برد.

واژه‌های کلیدی: سبک‌دلبستگی، هیجان‌خواهی، معنویت، هوش هیجانی، رفتارهای پرخطر

آدرس نویسنده مسئول: خرم آباد، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، معاونت دانشجویی فرهنگی

پست الکترونیک: farzanepapifarhangi@gmail.com

مقدمه

از منظر روانشناسی تحولی می‌توان به گستره نوجوانی، دوره مرور علائم مرضی روان‌شناختی اطلاق نمود. نوجوانی دوره آسیب‌پذیری است که می‌تواند با رفتارهای پرخطر^۱ همراه باشد. رفتارهای پرخطر، رفتارهای بالقوه‌ای هستند که مخرب بوده و افراد به طور ارادی یا بدون اطلاع از پیامدهای نامطلوب و منفی آن مرتکب می‌شوند (۱). رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که سلامت و بهزیستی جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی افراد جامعه را به خطر می‌اندازد (۲) و شامل مصرف الکل و سوء مصرف مواد، صدمات و خشونت، مصرف تنباکو، رژیم‌های غذایی نامناسب، بی‌حرکی و رفتارهای جنسی پرخطر است (۱). عوامل متعددی می‌تواند در بروز رفتارهای پرخطر در نوجوانان نقش داشته باشد که یکی از این عوامل می‌تواند سبک‌های دلبستگی باشد (۳). بر اساس دیدگاه بالبی^۲، دلبستگی از طریق روابط غیرکلامی بین نوزاد و مراقب اولیه آنها شکل می‌گیرد. سبک‌های دلبستگی به مدل‌های درون‌کاری معینی از دلبستگی اشاره دارد که شکل پاسخ‌های رفتاری افراد را به جدایی از نگاره‌ای دلبستگی و پیوند مجدد با این نگاره‌ها تعیین می‌کند (۴، ۵). این مدل‌های درون‌کاری یک پایگاه امنی برای فرد فراهم می‌کند که وی را قادر می‌سازد احساسات خود را به روشی نسبتاً مستقل و کاربردی تنظیم کند؛ بنابراین این سبک دلبستگی عمدتاً بر اساس تجربه‌های فرد با مراقبت اولیه توسط والدین شکل می‌گیرند، در طول زندگی نسبتاً پایدار می‌مانند و بر تعامل‌های اجتماعی وی تأثیرگذار است (۶، ۷، ۸). نتایج

مطالعات کیم و میلر^۳ نشان می‌دهد که سبک دلبستگی ناایمن می‌تواند نقش مهمی در بروز رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان داشته باشد (۹). همچنین سبک دلبستگی ناایمن منجر به این می‌شود که نوجوانان رفتارهای پرخطری در زمینه مصرف مواد مخدر و نوشیدن الکل داشته باشند (۱۰). همچنین در یک پژوهش نشان داده شده است که بین سبک‌های دلبستگی و رفتارهای پرخطر در نوجوانان دبیرستانی رابطه وجود دارد و سبک‌های دلبستگی نقش پیش‌بینی‌کننده‌ای در بروز رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دارند. دانش‌آموزانی که از سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی برخوردار هستند، در سال‌های نوجوانی رفتارهای پرخطرتری را از خود نشان می‌دهند (۱۱). نتایج برخی پژوهش‌ها بیانگر آن است که ویژگی‌های شخصیتی از جمله هیجان‌خواهی^۴، پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای مشکلات رفتاری، بزهکاری و رفتارهای پرخطر هستند (۱۲). هیجان‌خواهی یکی از مهمترین عواملی است که بر تمایل افراد به رفتارهای پرخطر اثر می‌گذارد. هیجان‌خواهی، سازه‌های است که ابتدا آیزنک به عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایان آن را مطرح کرد و سپس زاگرن^۵ (۱۳) آن را بسط و گسترش داد. هیجان‌خواهی به صورت نیاز به تجارب و هیجان‌های متنوع، جدید و پیچیده و همچنین تمایل به پذیرش خطرات جسمی و اجتماعی برای دستیابی به این گونه تجارب تعریف شده است (۱۴). به نظر

1. Risky behaviors
2. Bowlby
3. Kim & Miller
4. Sensation Seeking
5. Zuckerman

زاگرم، هیجان‌خواهی چهار مؤلفه دارد که عبارت‌اند از: «خطرجویی»^۱ گرایش به کسب هیجان به وسیله فعالیت‌های خطرناک ولی مورد قبول جامعه مثل چتربازی یا رانندگی با سرعت زیاد، «تجربه‌جویی» تمایل به کسب هیجان از راه شرکت در فعالیت‌های غیرمعمول، «بازداری‌زدایی»^۲، گرایش فرد به آزاد گذاشتن خویش از بازداری‌های معمول در اجتماع، مثل قماربازی یا مشروب خواری و «حساسیت به یک‌نواختی»^۳، که به معنای سطح تحمل پایین در برابر یک‌نواختی و روزمره‌گی است (۱۳). بررسی پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که هیجان‌خواهی با سوء مصرف مواد، مصرف الکل (۱۵)، فعالیت جنسی بی‌قاعده، شرکای جنسی متعدد، تکانشگری، قماربازی افراطی (۱۶)، انتخاب مشاغل پرخطر و ماجراجویانه، رانندگی بی‌محابا، خلاف‌کاری (۱۷) و ورزش‌های خطرناک و پرحادثه (۱۲) رابطه دارد. در سه دهه گذشته، تحقیق بر روی اثر متقابل معنویت و باورهای دینی و متغیرهای روانشناختی، به طور چشمگیری افزایش یافته است (۱۸). معنویت^۴ به عنوان یکی از ابعاد انسانیت شامل آگاهی و خودشناسی می‌شود. بیلوتا^۵ معتقد است معنویت، نیاز فراتر رفتن از خود در زندگی روزمره و یکپارچه شدن با کسی غیر از خودمان است، این آگاهی ممکن است منجر به تجربه‌ای شود که فراتر از خودمان است (۱۹). سازه هوش معنوی را زوهار و مارشال^۶ (۲۰) به طور گسترده مورد بحث و بررسی قرار دادند. به نظر آنان، معنویت به معنای اجتناب از زندگی و مشکلات و

بلا تکلیفی نیست، بلکه ما به کمک معنویت نیازهایمان را شناسایی و بیان و مشکلاتمان را حل می‌کنیم. هوش معنوی توانایی عمل همراه با آگاهی در عین حفظ سلامت و آرامش درونی و بیرونی (بردباری)، صرف نظر از شرایط است (۲۱). هوش معنوی به دلیل پیوندش با معنا، ارزش‌ها و پرورش تخیل، به انسان توانایی تحول و تغییر در زندگی را می‌دهد. نتایج مطالعات لودما^۷ و همکاران (۲۲) نشان می‌دهد که مذهب، دینداری با رفتارهای پرخطر رابطه منفی دارد. یکی از عوامل روان‌شناختی که ممکن است با بروز رفتارهای پرخطر رابطه داشته باشد هوش‌هیجانی^۸ است. هوش‌هیجانی، جدیدترین تحول در زمینه فهم رابطه میان تعقل و هیجان است و از آن به عنوان ماشه چکان یک انقلاب بزرگ در زمینه ارتقاء بهداشت روانی یاد می‌شود. در واقع مفهوم هوش‌هیجانی، یک حیطه چند عاملی از مجموعه مهارت‌ها و صلاحیت‌های اجتماعی است که بر توانایی‌های فرد برای تشخیص درک و مدیریت هیجان، حل مسأله و سازگاری تأثیر می‌گذارد و به طرز مؤثری فرد را با نیازها، فشارها و چالش‌های زندگی سازگار می‌کند (۲۳). نتایج مطالعات نشان می‌دهد هوش‌هیجانی عنوان یک توانایی کلی با سازگاری عاطفی و اجتماعی رابطه مثبت دارد (۲۴). آکسترا دوران و ری^۹ معتقدند نوجوانانی که در رابطه با شناخت هیجان‌ها خود دچار مشکل هستند و توانایی‌های لازم را برای تنظیم هیجان‌ها ندارند، در شرایط

1. Risk Taking
2. Disinhibition
3. Border Seeking
4. Spirituality
5. Bilotta

6. Zohar & Marshall
7. Ludema
8. Emotional intelligence
9. Extremera, Duran & Rey

پراسترس از کنترل خوبی برخوردار نبوده، ماهیت استرس را با شدت بالاتری درک می‌نمایند و از سازگاری روانشناختی کمتری برخوردارند (۲۵). همچنین مطالعات باستین، بارون و نیت بک نشان داد که هوش هیجانی بالا با ارتباط بهتر با همسالان، ثبات عاطفی، شبکه های اجتماعی قوی‌تر، رابطه مستقیم و با ناسازگاری‌هایی همچون اعتیاد، مصرف الکل، اختلالات شخصیت فرار از منزل، رابطه عکس دارد (۲۶). محمدخانی، حسنی، اکبری و یزدان پناه در پژوهشی نشان دادند که راهبردهای تنظیم هیجان، بین باورهای فراشناختی و سبک‌های دلبستگی، و رفتارهای پرخطر میانجی‌گری می‌کند، ولی ارتباط معناداری بین راهبردهای سازگاران تنظیم هیجان با رفتارهای پرخطر یافت نشد. همچنین باورهای فراشناختی با راهبردهای سازگاران تنظیم هیجان، رابطه مستقیم و معناداری نداشتند. ولی ارتباط معنادار و مستقیمی بین باورهای فراشناختی با راهبردهای ناسازگاران پیدا شد. تمامی سبک‌های دلبستگی نیز ارتباط مستقیم و معناداری هم با راهبردهای سازگاران و هم با راهبردهای ناسازگاران تنظیم هیجان داشتند. مدل قادر به تبیین ۱۴ درصد از رفتارهای پرخطر فرزندان نوجوان جانبازان اعصاب و روان بود (۲۷). در پژوهش وامبائو، اوبوندو، بیولکو و کومار^۱ ارتباط معنی‌داری بین دلبستگی ناایمن اجتنابی با بروز مشکلات و رفتارهای پرخطر در نوجوانی بیان شده است، به این صورت که نوجوانانی که دلبستگی ناایمن و اجتنابی دارند دارای مشکلات بیشتری در رفتار و عواطف هستند (۲۸). نتایج مطالعات راهول^۲ نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با رفتارهای پرخطر

رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. نتایج رگرسیون چند متغیری نشان داد که ۳۵ درصد از واریانس رفتارهای پرخطر توس هوش هیجانی تبیین می‌شود (۲۴). سلمانی، حسنی و آریانا کیا نشان دادند که بین هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر رابطه و معناداری وجود دارد. و بین سازگاری و وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر رابطه منفی معنادار وجود دارد. تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی کننده معنادار رفتارهای پرخطر هستند و از بین ابعاد هیجان‌خواهی، مؤلفه‌های بازداری‌زدایی و تجربه‌جویی رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی می‌کنند (۲۹). مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته در ایران نشان می‌دهد که به جز پژوهش‌های معدود، کار جدی و مجزایی بر روی متغیرهایی همچون سبک دلبستگی، هیجان‌خواهی و هوش معنوی در کنار یکدیگر انجام نگرفته است و اکثراً به یکی از این دو به عنوان شاخص مستقل اکتفا شده است که در این پژوهش سعی بر آن است که به آن پرداخته شود. از سویی توجه به ارقام گزارش شده‌ی مربوط به اختلالات روانی و اجتماعی توسط مراکز مربوطه ما را متوجه دو هدف اصلی بهداشت روانی یعنی پیش‌گیری از اختلال‌های روانی - اجتماعی و دستیابی به رشد اجتماعی و سازگاری بهینه می‌کند. لذا با طراحی و ارائه الگویی برای هوش هیجانی هم می‌توان عوامل مؤثر بر آن را شناسایی کرد و هم می‌توان زمینه را برای مداخلات روان‌شناختی فراهم نمود. هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط سبک‌های دلبستگی، نوجویی و

1. Wambua, Obondo, Bifulco & Kumar

2. Rahul

باورهای معنوی با رفتارهای پرخطر نوجوانان با توجه به نقش میانجی‌گری هوش هیجانی بود.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری^۱ (SEM) به‌طور خاص معادلات رگرسیون ساختاری (آمیخته‌ای از تحلیل مسیر و تحلیل عاملی) بود. این روش مدل‌یابی معادلات ساختاری مبتنی بر کوواریانس^۲ (CBSEM) بر اساس نرم‌افزار Amos می‌باشد و این رویکرد به تخمین ضرایب مسیرها، بارهای عاملی با استفاده از به حداقل رساندن تفاوت بین ماتریس کوواریانس مبتنی بر نمونه و ماتریس کوواریانس مبتنی بر مدل می‌پردازد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهرستان نورآباد (دلفان) در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل دادند. نمونه پژوهش شامل ۳۶۰ نفر از دانش‌آموزانی بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بدین صورت که ابتدا کل شهرستان نورآباد (دلفان) به سه جهت (شمال-مرکز-جنوب) تقسیم و از هر جهت به‌صورت تصادفی ساده حداقل ۲ مدرسه از دوره متوسطه انتخاب شد. از بین مدارس انتخابی نیز ۳ کلاس و از هر کلاس نیز ۲۰ نفر انتخاب شدند. که جمعاً ۶ مدرسه و ۱۸ کلاس و ۳۶۰ نفر از میان دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه به روش تصادفی انتخاب و به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دادند. با توجه به اینکه در تحقیقات توصیفی (همبستگی) حداقل نمونه بایستی ۳۰ تا ۵۰ نفر باشد (۳۰)، در این پژوهش با توجه به حجم جامعه معلوم و بر طبق نرم‌افزار G*Power در این پژوهش ۱۰۷

نفر باید به عنوان نمونه در نظر گرفته می‌شد ولی به خاطر افزایش اعتبار پذیری ما سه برابر حجم نمونه پیشنهادی نرم‌افزار را در نظر گرفتیم. لازم به ذکر است که محققان و آماردانان پیشنهادهای مختلفی جهت تعیین تعداد افراد یک نمونه در روش الگویابی معادلات ساختاری ارائه داده‌اند. بنا به پیشنهاد بنتلر و چو^۳ (۳۰) نمونه مورد تحلیل جهت آزمون فرضیه‌ها، در شیوه‌ی الگویابی معادلات ساختاری، باید به ازای هر متغیر حداقل ۱۵ آزمودنی باشد که در این پژوهش از این شیوه استفاده شده است. به این ترتیب در پژوهش حاضر ۵ متغیر وجود داشت که نمونه مورد نظر ۷۵ نفر می‌شد ولی به خاطر افزایش اعتبار بیرونی و نرخ برگشت پرسشنامه‌ها نمونه ۳۶۰ نفری در نظر گرفته شد. در نهایت به توجه به وجود داده‌های مخدوش ۳۵۰ پرسشنامه وارد تحلیل آماری شدند. همچنین ملاک‌های ورود به پژوهش شامل؛ دامنه سن ۱۶ تا ۱۹ سال، امضاء رضایت‌نامه آگاهانه، نداشتن اختلالات خلقی و اضطرابی و نداشتن سابقه مصرف مواد بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل چند پرسشنامه بود. پرسشنامه‌ی دلبستگی هازان و شیور^۴: این یک پرسش‌نامه خود ارزیابی است که مشتمل بر دو بخش است که در بخش ۱ بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای از نوع لیکرت است که، آزمودنی در مورد ۳ توصیف ارائه شده، وضعیت خود را در مورد میزان تطابقش با هر توصیف که بیانگر یک سبک دلبستگی است، مشخص می‌کند و در بخش دوم، نوع سبک دلبستگی خود را با توجه به همان

1. Structural Equation Modeling (SEM)
2. Covariance-Based Structural Equation Modeling
3. Bentler & Chou
4. Adult Attachment Questionnaire

۳ توصیف ارائه شده تعیین می‌کند. این مقیاس دارای سه مؤلفه سبک دلبستگی ایمن، سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی و سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا است. هازن و شیور روایی ملاکی و محتوایی را خوب و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب گزارش کرده‌اند. آنها همچنین پایایی پرسشنامه را با استفاده از بازآزمایی ۰/۸۱ و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آوردند (۳۱). همچنین رحیمیان روایی این پرسشنامه را در حد مطلوب گزارش نموده است (۳۲). در پژوهش حاضر، پایایی برای کل مقیاس به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و با روش‌های تنصیف اسپیرمن- براون ۰/۹۴ و گاتمن ۰/۸۷ محاسبه شد. مقیاس هیجان‌خواهی زاگرن^۱ - فرم پنجم: این مقیاس که در سال ۱۹۸۷ تهیه شده، خلاصه فرم چهارم مقیاس هیجان‌خواهی زاگرن است. بسیاری از مطالعات تحلیل عاملی در مورد این مقیاس بیانگر آن است که مقیاس هیجان‌خواهی را در چهار حیطه «خطرجویی و ماجراجویی»، «تجربه‌جویی»، «بازداری‌زدایی» سؤالات و «حساسیت به یک‌نواختی» می‌سنجد (۳۳) این مقیاس شامل ۴۰ گویه دو قسمتی بوده و پاسخ‌دهنده در ازای پاسخ بر اساس کلید یک نمره می‌گیرد. روایی هر یک از خرده مقیاس‌های پرسشنامه به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۶۷، ۰/۶۵ و ۰/۷۸ و روایی کل مقیاس ۰/۸۷ و اعتبار آن نیز ۰/۸۵ به دست آمده است (۳۴). در مطالعه حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های خطرجویی و ماجراجویی ۰/۷۹، تجربه‌جویی ۰/۸۲، بازداری‌زدایی ۰/۷۴، حساسیت به یک‌نواختی ۰/۸۴ و کل

مقیاس به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ و با روش‌های تنصیف اسپیرمن - براون ۰/۷۴ و گاتمن ۰/۷۰ می‌باشد. پرسشنامه هوش معنوی کینگ^۲: این پرسشنامه توسط کینگ (۳۵) ساخته شده و دارای ۲۴ عبارت است. آزمودنی باید میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات آزمون را در یک مقیاس پنج درجه‌ای به صورت کاملاً خیلی، کمی و به هیچ وجه، مشخص سازد. این مقیاس دارای ۴ مؤلفه تفکر انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی سؤالات و بسط حالت هوشیاری می‌باشد. سؤال ۶ در این پرسشنامه به صورت معکوس نمره گذاری می‌شود. کینگ و دسیکو^۳ پایایی این پرسشنامه را با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و ضریب آلفای زیر مقیاس‌های آنها را بدین، ۰/۷۸، تفکر انتقادی وجود، ۰/۷۸، تولید معنای شخصی، ۰/۸۷، آگاهی متعالی و ۰/۹۱ بسط هشیاری گزارش کردند (۳۵). در پژوهش حاضر، ضریب پایایی خرده مقیاس‌ها به ترتیب تفکر انتقادی، ۰/۸۰، تولید معنای شخصی ۰/۸۸، آگاهی متعالی ۰/۸۷، بسط و هوشیاری ۰/۷۳ و کل مقیاس به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۵ و با روش‌های تنصیف اسپیرمن - براون ۰/۸۷ و گاتمن ۰/۷۲ می‌باشد. پرسشنامه هوش هیجانی برادبری-گریوز^۴: این پرسشنامه دارای ۲۸ سؤال است. که به مقیاس هوش هیجانی کلی و زیر مقیاس‌های خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه تقسیم می‌شود. شیوه نمره‌گذاری این پرسشنامه با استفاده از مقیاس ۶ درجه‌ای (هرگز، به ندرت، معمولاً،

1. Sensation Seeking Scale
2. King Spiritual Intelligence
3. King & Desico
4. Emotional Intelligence Questionnaire

۰/۸۷، ۰/۸۳، ۰/۷۴ و میزان آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۹۴ گزارش شده است (۳۸). لازم به ذکر است که قبل از تکمیل ابزارها، توضیحات کامل و شفاف، هم به صورت شفاهی و هم به صورت کتبی (از طریق ضمیمه کردن یک دستورالعمل همراه با پرسشنامه‌ها) به شرکت‌کنندگان داده شد و از اهمیت این پژوهش در بررسی وضعیت رفتارهای پرخطر و شناخت عوامل مرتبط با آن‌ها صحبت شد. ضمناً جهت حداکثر همکاری دانش‌آموزان، بعد از کسب رضایت آگاهانه، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات را که در داخل پاکت قرار گرفته در اختیار افراد قرار داده شد. شرکت‌کننده‌ها در صورت تمایل به منظور محرمانه بودن اطلاعات، کد خاصی را به صورت دلخواه تعیین کردند. آنها، در صورت تمایل، می‌توانستند با وارد کردن ایمیل خود در صفحه‌ی اطلاعات جمعیت شناختی از نتایج داده‌های خود و همچنین نتایج کلی پژوهش اطلاع یابند، به این امید که این اقدام بتواند انگیزه خوبی جهت تکمیل انفرادی پرسشنامه‌ها ایجاد کند. تا با دقت و صداقت به ماده‌ها پاسخ دهند. در این پژوهش جهت محاسبه شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش، مانند میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمرات و نیز محاسبه همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش از نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۴ استفاده شد و جهت بررسی فرضیه‌ها و مدل پژوهش، روش مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش حداکثر درست‌نمایی^۲ (MLE) با استفاده از نرم‌افزار AMOS ویرایش ۲۱ اجرا شد.

تقریباً همیشه و همیشه) از ۱ تا ۶ انجام می‌شود. و جمع نمراتی که آزمودنی در هر یک از سؤالات کسب می‌کند نمره کل آزمون را تشکیل می‌دهد. بر اساس این پرسشنامه نمره بالاتر از ۸۰ نشان دهنده هوش هیجانی بالا، ۶۰ تا ۸۰ هوش هیجانی متوسط و نمره پایین‌تر از ۶۰ نشان دهنده هوش هیجانی پایین است (۳۶). روایی و پایایی این پرسشنامه توسط گنجی و همکاران در داخل کشور تأیید شده است (۳۷). در این پژوهش نیز پایایی آزمون بر روی ۶۰ نفر از دانش‌آموزان سنجیده شد و ضریب پایایی برای ۴ مهارت خودآگاهی ۰/۸۸، خودمدیریتی ۰/۸۴، آگاهی هیجانی ۰/۸۰، مدیریت رابطه ۰/۷۶ و نمره کل هوش هیجانی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و با روش‌های تنصیف اسپیرمن - براون ۰/۸۴ و گاتمن ۰/۸۶ می‌باشد. مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی^۱: این پرسشنامه توسط زاده محمدی، احمدآبادی و حیدری در سال ۱۳۹۰ ساخته شده است (۳۸). این پرسشنامه دارای ۳۸ سؤال می‌باشد هر ماده بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) درجه‌بندی می‌شود. این مقیاس دارای ۷ مؤلفه (گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به سیگار، گرایش به خشونت، گرایش به رابطه و رفتار جنسی، گرایش به رابطه با جنس مخالف و گرایش به رانندگی خطرناک می‌باشد. شیوه نمره‌گذاری در این مقیاس طبق مقیاس لیکرت از ۱ تا ۵ است که در بعضی از سؤالات به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شود. روایی صوری پرسشنامه توسط رجبی ۰/۷۷ گزارش شده است. روایی هر یک از خرده مقیاس‌های پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۹۰، ۰/۹۳، ۰/۷۸،

1. Iranian Adolescents Risk-Taking Scale (IARS)
2. Maximum Likelihood Estimation

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد سنی دانش‌آموزان ۱۷/۱۶ (۴/۳۶) بود. همچنین از بین دانش‌آموزان ۲۴ درصد در دامنه سنی ۱۶ سال، ۴۰ درصد در دامنه سنی ۱۷ سال، ۳۰ درصد نیز در دامنه سنی ۱۸ سال و ۶ درصد در دامنه سنی ۱۹ سال قرار داشتند. ۶۴ درصد از دانش‌آموزان در پایه یازدهم و ۳۶ درصد در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. میانگین معدل دانش‌آموزان ۱۶/۳۶ و انحراف استاندارد آن ۳/۲۶ بود. همانند سایر روش‌های آماری الگویابی معادلات ساختاری (SEM) نیز دارای پیش‌فرض‌هایی است. مهم‌ترین پیش‌فرض‌های الگویابی معادلات ساختاری عبارتند از: سطح داده‌ها برای تمام متغیرها فاصله‌ای باشد، نرمال بودن داده‌ها^۱ با استفاده از آماره‌های چولگی^۲ و کشیدگی^۳ برآورده شد، عدم وجود داده‌های پرت^۴ با استفاده از نمودار جعبه‌ای (باکس ویسکر)^۵ برآورده شد، نتایج نمودار پراکندگی نشان داد که مفروضه خطی بودن بین متغیرهای پژوهش برقرار است و عدم وجود هم‌خطی چندگانه^۶ به درستی رعایت شده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، مقادیر ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش و خرده‌مقیاس‌های آن‌ها، در سطوح $p < 0/05$ و $p < 0/001$ آورده شده است و اکثر آن‌ها معنی‌دار می‌باشند. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، شاخص‌های برازندگی در نتیجه آزمون الگوی پیشنهادی آورده شده اند. مقدار χ^2 دو معنی‌دار شده است، اما از آنجا که

در نمونه‌های بزرگ این شاخص معمولاً معنی‌دار است و نمی‌توان آن را به عنوان ملاکی مطمئن در جهت بررسی برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها در نظر گرفت. همچنین، سایر شاخص‌های برازندگی، مانند نسبت مجذور خی به درجه آزادی (χ^2/df) با مقدار ۳/۰۴۸، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) با مقدار ۱، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) با مقدار ۰/۹۹، شاخص نیکویی برازش (GFI) با مقدار ۰/۹۹، شاخص توکر-لوپس (TLI=۱)، شاخص نیکویی برازندگی تعدیل شده (AGFI=۰/۹۸) و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) با مقدار ۰/۰۱ حاکی از برازش مطلوب الگوی پیشنهادی با داده‌ها است. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب استاندارد مستقیم مسیر سبک دلبستگی به هوش هیجانی ۰/۳۹، نوجویی ۰/۳۷-، باورهای معنوی ۰/۴۱ و هوش هیجانی به رفتارهای پرخطر ۰/۴۸- می‌باشد. همچنین نتایج کوارینانس بین متغیرهای پیش‌بین سبک دلبستگی به نوجویی ۰/۵۲-، سبک دلبستگی به باورهای معنوی ۰/۴۴ و نوجویی به باورهای معنوی ۰/۴۵- می‌باشد. نتایج همچنین بیانگر آن است که ۴۶ درصد تغییرات مربوط به هوش هیجانی توسط متغیرهای سبک دلبستگی، نوجویی و باورهای معنوی تبیین می‌شود. بر این اساس حدود ۵۴ درصد تغییرات مربوط به رفتارهای پرخطر نیز توسط متغیرهای سبک دلبستگی، نوجویی، باورهای معنوی و هوش هیجانی تبیین می‌شود. همان‌طور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، سبک دلبستگی از

1. Normalization
2. Skewness
3. Kortosis

4. Outliers
5. Box & Whisker
6. Multicollinearity

بررسی ارتباط سبک‌های دلبستگی، نوجویی و باورهای معنوی...

فرزانه پاپی

نمره افزایش در هیجان‌خواهی ۰/۴۶ واحد بر نمره‌ی رفتارهای پرخطر افزوده می‌شود.

طریق هوش‌هیجانی ۰/۱۹-، نوجویی از طریق هوش‌هیجانی ۰/۱۸ و باورهای معنوی از طریق هوش‌هیجانی ۰/۲۰- بر رفتارهای پرخطر اثر می‌گذارند. به عبارت دیگر، در ازای یک

جدول شماره ۱: ضرایب همبستگی بین سبک دلبستگی، هیجان‌خواهی و باورهای معنوی با هوش‌هیجانی

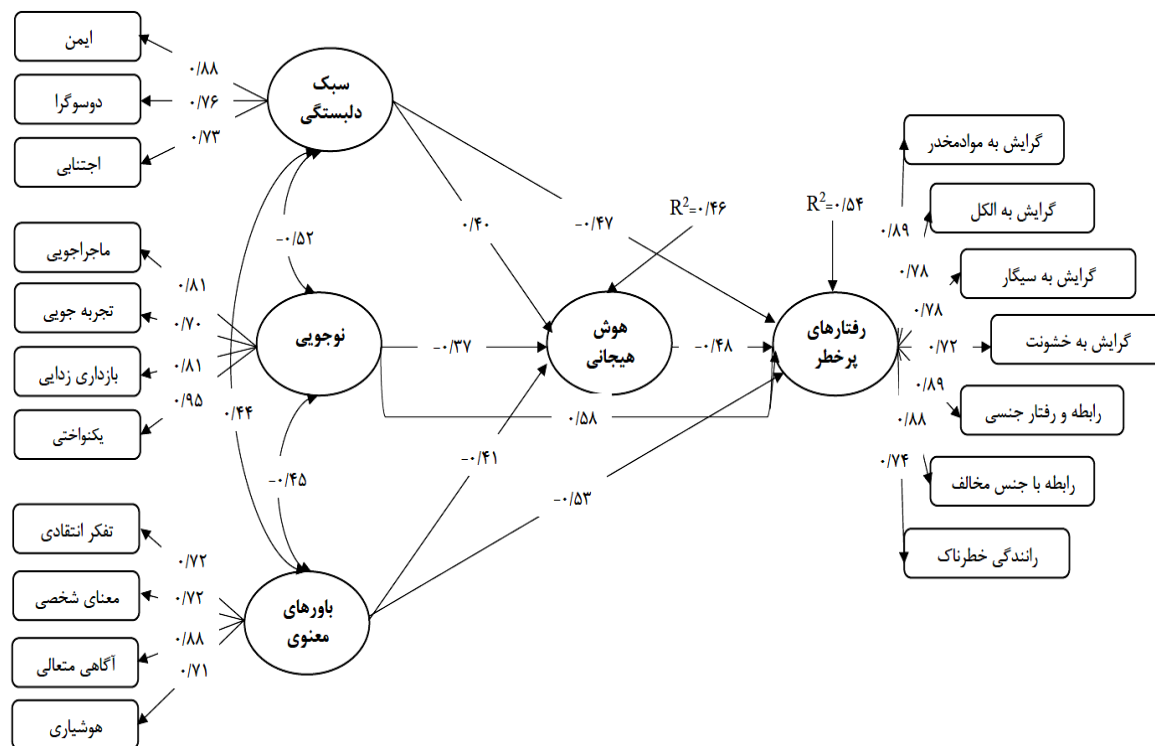
متغیر	هوش هیجانی	گرایش به مواد	گرایش به الکل	گرایش به سیگار	گرایش به خشونت	رابطه و رفتار جنسی	رابطه با جنس مخالف	رانندگی خطرناک	رفتارهای پرخطر
دلبستگی ایمن	۰/۴۷۴**	۰/۳۵۶**	۰/۴۱۲**	۰/۴۲۵**	۰/۳۵۴**	۰/۲۸۸**	۰/۲۵۵**	۰/۲۱۲**	۰/۳۲۵**
اجتنابی	۰/۲۴۴**	۰/۳۲۵**	۰/۲۱۶**	۰/۳۱۸**	۰/۳۵۶**	۰/۲۳۱**	۰/۲۱۷**	۰/۰۱۰	۰/۳۱۲**
دوسوگرا	۰/۳۲۱**	۰/۲۵۴**	۰/۱۲۵*	۰/۲۵۱**	۰/۳۱۲**	۰/۰۱۴	۰/۲۲۵**	۰/۰۳۵	۰/۲۱۸**
دلبستگی کل	۰/۴۵۲**	۰/۳۲۶**	۰/۲۸۸**	۰/۳۲۸**	۰/۳۵۴**	۰/۲۱۳**	۰/۲۲۴**	۰/۲۸۸**	۰/۳۵۹**
ماجراجویی	۰/۳۳۳**	۰/۲۱۲**	۰/۳۱۷**	۰/۳۵۴**	۰/۲۵۵**	۰/۳۱۲**	۰/۳۲۱**	۰/۳۵۵**	۰/۳۸۷**
تجربه‌جویی	۰/۳۲۱**	۰/۴۱۲**	۰/۴۰۳**	۰/۳۱۰**	۰/۳۴۷**	۰/۴۱۲**	۰/۴۲۶**	۰/۲۵۵**	۰/۴۰۳**
بازداری‌زدایی	۰/۴۱۷**	۰/۳۴۷**	۰/۴۲۱**	۰/۳۵۴**	۰/۳۸۷**	۰/۳۱۲**	۰/۲۲۷**	۰/۲۳۱**	۰/۳۴۶**
حساسیت به یکنواختی	۰/۳۸۷**	۰/۴۵۳**	۰/۴۳۶**	۰/۵۰۲**	۰/۲۰۳**	۰/۲۵۵**	۰/۳۶۷**	۰/۳۴۱**	۰/۳۲۰**
نوجویی کل	۰/۳۲۵**	۰/۳۲۴**	۰/۳۸۵**	۰/۳۱۲**	۰/۴۱۲**	۰/۳۸۸**	۰/۵۰۲**	۰/۲۸۸**	۰/۳۲۵**
تفکرانتقادی	۰/۴۲۵**	۰/۳۸۸**	۰/۴۱۷**	۰/۵۵۵**	۰/۳۵۶**	۰/۲۱۸**	۰/۳۷۱**	۰/۴۲۱**	۰/۳۶۰**
تولید معنای شخصی	۰/۳۵۸**	۰/۵۱۷**	۰/۴۶۵**	۰/۵۲۱**	۰/۲۶۳**	۰/۱۵۸**	۰/۳۲۱**	۰/۴۱۲**	۰/۲۸۸**
آگاهی متعالی	۰/۳۶۵**	۰/۵۱۷**	۰/۲۵۷**	۰/۴۱۴**	۰/۳۱۹**	۰/۲۸۸**	۰/۳۱۵**	۰/۱۴۵**	۰/۳۱۶**
بسط و هوشیاری	۰/۳۵۶**	۰/۴۷۴**	۰/۵۱۲**	۰/۳۵۴**	۰/۴۱۲**	۰/۳۵۶**	۰/۲۴۸**	۰/۲۱۲**	۰/۲۹۶**
هوش معنوی	۰/۴۵۶**	۰/۳۷۵**	۰/۴۱۲**	۰/۳۸۸**	۰/۲۶۸**	۰/۲۱۸**	۰/۳۵۴**	۰/۲۱۸**	۰/۴۲۱**

جدول شماره ۲: شاخص‌های نیکویی برازش مدل پیشنهادی برای بررسی میانجی‌گری هوش‌هیجانی

شاخص‌های برازش		شاخص‌های تطبیقی یا نسبی							شاخص‌های مقتصد				
شاخص	X ²	p-value	X ² /F	RMR	GFI	AGFI	NFI	CFI	RFI	IFI	TLI	PCFI	RMSEA
حد مجاز	> ۰/۰۵	کمتر از ۵	پایین	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۹۰	≥ ۰/۶۰	≤ ۰/۰۸
مقدار	۵۰/۲۳۸	۰/۰۰۱	۳/۱۲	۰/۶۱۷	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۱	۰/۹۹	۱	۱	۰/۱۰۰	۰/۰۱

جدول شماره ۳: پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم در مدل پیشنهادی

P	نسبت بحرانی	خطای معیار	برآورد غیراستاندارد	برآورد استاندارد (β)		مسیرهای مستقیم
۰/۰۰۱	۶/۴۰۴	۰/۰۵۹	۰/۳۷۸	۰/۳۹۸	هوش هیجانی	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	-۶/۰۳۵	۰/۱۱۲	-۰/۶۷۶	-۰/۳۷۱	هوش هیجانی	نوجویی
۰/۰۰۱	۷/۰۵۹	۰/۲۷۰	۱/۹۰۶	۰/۴۱۷	هوش هیجانی	باورهای معنوی
۰/۰۰۱	-۸/۹۳	۰/۲۱۴	-۱/۹۱۳	-۰/۴۷۵	رفتارهای پرخطر	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	۸/۷۴	۰/۲۳۱	۲/۰۲	۰/۵۸۴	رفتارهای پرخطر	نوجویی
۰/۰۰۱	-۸/۴۶	۰/۲۲۸	-۱/۹۲۹	-۰/۵۲۸	رفتارهای پرخطر	باورهای معنوی
۰/۰۰۱	-۸/۸۷	۰/۲۱۶	-۱/۹۱۷	-۰/۴۸۴	رفتارهای پرخطر	هوش هیجانی
-	-	-	۱	۰/۸۸۰	دلبستگی ایمن	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	۶/۰۷۴	۰/۱۲۱	۰/۷۳۵	۰/۷۶۴	دلبستگی ناایمن دوسوگرا	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	۵/۱۰	۰/۵۰۰	۲/۵۵۰	۰/۷۳۴	دلبستگی ناایمن اجتنابی	سبک دلبستگی
-	-	-	۱	۰/۸۰۷	ماجرای نوجویی	نوجویی
۰/۰۰۱	۷/۴۷	۰/۱۱۴	۰/۸۵۲	۰/۷۰۰	تجربه‌جویی	نوجویی
۰/۰۰۱	۱۰/۴۶	۰/۱۰۳	۱/۰۷۸	۰/۸۱۵	بازداری‌زدایی	نوجویی
۰/۰۰۱	۱۷/۲۷	۰/۰۶۶	۱/۱۴۵	۰/۹۵۱	حساسیت به یکنواختی	نوجویی
-	-	-	۱	۰/۷۲۶	باورهای معنوی	تفکر انتقادی
۰/۰۰۱	۹/۱۱	۰/۱۱۸	۱/۰۷۵	۰/۷۲۴	باورهای معنوی	معنای شخصی
۰/۰۰۱	۱۱/۷۸	۰/۱۶۶	۱/۹۵۷	۰/۸۷۹	باورهای معنوی	آگاهی متعالی
۰/۰۰۱	۸/۹۴	۰/۱۰۴	۰/۹۳۰	۰/۷۱۳	باورهای معنوی	هوشیاری
-	-	-	۱	۰/۸۹۶	رفتارهای پرخطر	گرایش به مواد مخدر
۰/۰۰۱	۱۱/۱۰	۰/۰۳۹	۰/۴۳۳	۰/۷۸۰	رفتارهای پرخطر	گرایش به الکل
۰/۰۰۱	۱۲/۶۱	۰/۰۹۵	۱/۱۹۸	۰/۷۸۳	رفتارهای پرخطر	گرایش به سیگار
۰/۰۰۱	۸/۶۶	۰/۰۷۷	۰/۶۶۷	۰/۷۲۱	رفتارهای پرخطر	گرایش به خشونت
۰/۰۰۱	۱۴/۸۱	۰/۰۹۷	۱/۴۳۷	۰/۸۸۹	رفتارهای پرخطر	گرایش به رفتار جنسی
۰/۰۰۱	۱۲/۰۲	۰/۰۵۲	۰/۶۲۴	۰/۸۷۹	رفتارهای پرخطر	گرایش به جنس مخالف
۰/۰۰۱	۱۲/۰۰	۰/۰۷۳	۰/۸۷۶	۰/۷۴۲	رفتارهای پرخطر	گرایش به رانندگی خطرناک
۰/۰۰۱	-۴/۹۱۲	۱/۰۱	-۴/۹۶۲	-۰/۵۲۷	هیجان‌خواهی	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	۵/۰۸	۰/۹۸۵	۵/۰۱۱	۰/۴۴۴	باورهای معنوی	سبک دلبستگی
۰/۰۰۱	-۵/۷۶	۰/۹۹۰	-۵/۷۰۳	-۰/۴۵۱	باورهای معنوی	نوجویی

نمودار شماره ۱: مدل تأییدی پیشنهادی میانجی‌گری هوش هیجانی

جدول شماره ۴: نتایج بوت استراپ اثرات استاندارد و غیراستاندارد غیرمستقیم مربوط به بررسی میانجی‌گری هوش هیجانی

P	نسبت بحرانی	خطای معیار	برآورد غیراستاندارد	برآورد استاندارد (β)	مسیرها
۰/۰۰۱	-۳/۷۷	۰/۰۵۷	-۰/۲۱۵	-۰/۱۱۶	سبک دلبستگی ← رفتارهای پرخطر ← هوش هیجانی
۰/۰۰۱	۴/۴۲	۰/۰۸۰	۰/۳۵۴	۰/۲۵۹	هیجان‌خواهی ← رفتارهای پرخطر ← هوش هیجانی
۰/۰۰۱	-۵/۱۰	۰/۰۶۸	-۰/۳۴۷	-۰/۱۰۷	باورهای معنوی ← رفتارهای پرخطر ← هوش هیجانی

بحث

همخوانی دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت، افراد دارای سبک دلبستگی ایمن به دیگران اعتماد دارند، به آسانی رابطه برقرار می‌کنند، از ارتباطات خود لذت می‌برند، نگران طرد شدن نیستند، دارای ثبات‌اند و در روابط شان لذت، صداقت و رفاقت وجود دارد و احساس ارزش نسبت به خود و دیگران دارند (۱۱). همچنین این افراد به دلیل روابط بین‌فردی سالم عمدتاً تمایل به درگیری و رویارویی با محیط اجتماعی دارند، و در برخورد با موقعیت‌ها و مشکلات خود را بی‌پناه و تنها احساس نمی‌کنند و نیرو و انرژی لازم برای رویارویی با رویدادهای فشارزا را داشته و بیشتر رو به اجتماع می‌آورند لذا

نتایج نشان داد که سبک‌های دلبستگی به طور مستقیم و غیر مستقیم بر رفتارهای پرخطر تأثیر می‌گذارد. محاسبه دقیق‌تر با مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که متغیرهای سبک دلبستگی، نوجویی و باورهای معنوی به صورت مستقیم ۴۶ درصد از واریانس هوش هیجانی و ۵۴ درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را تبیین می‌کنند. این نتایج با مطالعات دیگر برای مثال نتایج مطالعات کیم و میلر (۹)، زاکور و همکاران (۱۰)، فلیپس و همکاران (۱۱) و وامبائو و همکاران (۲۸)

این افراد به دلیل داشتن مهارت‌های هوش هیجانی (توانایی مدیریت، ابراز و تنظیم هیجانی) کمتر رو به رفتارهای پرخطر می‌آورند. همچنین نتایج نشان داد که باورهای معنوی به طور مستقیم و غیرمستقیم بر رفتارهای پرخطر تأثیر می‌گذارد. همسو با نتایج زاگور و همکاران (۱۰)، فلیپس و همکاران (۱۱) که دریافتند باورهای معنوی به عنوان یک ضربه‌گیر در برابر آسیب‌های اجتماعی عمل می‌کند. در تبیین رابطه مستقیم و معنی‌دار باورهای معنوی با هوش هیجانی می‌توان بیان کرد افرادی که از باورهای معنوی بالایی برخوردار هستند به احتمال زیاد در مقابله مؤثر با طیف وسیعی از موقعیت‌های زندگی موفق هستند و بیشتر می‌توانند با استرس و مشکلات زندگی مقابله کنند. این افراد در مقابله با مشکلات به توانایی‌های خود اعتماد دارند، نگرش مثبتی نسبت به زندگی دارند و تمایل بیشتری برای رویارویی با مشکلات دارند و در موقعیت‌های مسأله‌ساز کمتر احساس تنهایی نموده و برای حل مشکل موجود از منابع فردی و اجتماعی خود بیشترین سود را می‌برند. لذا باورهای معنوی پیامدهای خوشایندی مانند خودکارآمدی، مؤثر بودن، خوش‌بینی، امید، عزت‌نفس و حس کنترل را شامل می‌شود که همه این خصوصیات منجر به بهبود هوش هیجانی و کاهش رفتارهای پرخطر در نوجوانان می‌شود (۱۸). همچنین نتایج نشان داد که هیجان‌خواهی به طور مستقیم و غیرمستقیم بر رفتارهای پرخطر تأثیر می‌گذارد. می‌توان در تبیین رابطه منفی و معنی‌دار نوجویی با هوش هیجانی می‌توان بیان کرد افراد هیجان‌خواه برای به دست آوردن سطح برانگیختگی بهینه دست به کارهای مختلفی

می‌زنند. آنها با افراد مختلفی معاشرت می‌کنند، نه به دلیل این‌که بر دیگران تأثیر بگذارند، بلکه به دنبال تحریک هستند (۱۵). فرد هیجان‌خواه همواره به دنبال تجربه‌های جدید است. لذا مصرف مواد، سیگار، رانندگی مخاطره‌آمیز می‌تواند وسیله‌ای برای بالابردن سریع انگیزتگی باشد، در را به روی تجربه‌های جدید می‌گشایند، از رفتارهای مخاطره‌آمیز بازداری‌زدایی می‌کنند و وسیله‌ای برای گریختن از یک‌نواختی و بی‌حوصلگی هستند (۱۶). همچنین نتایج نشان داد که متغیرهای سبک‌های دلبستگی، نوجویی و باورهای معنوی با واسطه‌گری هوش هیجانی به صورت غیرمستقیم ۵۴ درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را تبیین می‌کنند. این نتایج با مطالعات دیگر برای مثال، کیم و میلر (۹)، زاگور و همکاران (۱۰)، فلیپس و همکاران (۱۱)، وامبائو و همکاران (۲۸)، لودما و همکاران (۲۲) راهول (۲۴) همخوانی دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت، افراد دارای سبک دلبستگی ایمن راهبردهایی را برای تنظیم هیجانی به کار می‌برند که تنش را کاهش دهند و هیجان‌های مثبت را تقویت می‌کنند (۲). لذا دلبستگی ایمن بستر مناسبی برای هوش هیجانی (۴) و برقراری روابط اجتماعی ماهرانه‌تر (۵) فراهم می‌آورد که این امر باعث رفتارهای پرخطر کمتر می‌شود. از سوی دیگر افراد واجد سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا با داشتن انتظارات منفی درباره کمک‌خواهی، تلاش می‌کنند با استفاده از روش‌های اجتنابی کنارآمدن، بر درماندگی خود تسلط یابند و در نتیجه سازگاری هیجانی ضعیفی را تجربه می‌کنند (۹). افزون بر آن افراد دوسوگرا در عین حال که از حالت عاطفی

بررسی نقش علل روانی، خانوادگی و اجتماعی در گرایش به رفتارهای پرخطر بود. این محدودیت ناشی از آن بود که پژوهش حاضر در پی یافتن روابط متغیرهای شخصیتی و رفتارهای پرخطر بود و طبیعتاً نمی‌توانست همه متغیرهای دخیل در این زمینه را کنترل کند. توصیه می‌شود پژوهش‌های بعدی متغیرهای مداخله‌کننده بیشتری را مدنظر قرار دهند.

نتیجه‌گیری

مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که متغیرهای سبک دل‌بستگی، نوجویی و باورهای معنوی به صورت مستقیم ۴۶ درصد از واریانس هوش‌هیجانی و ۵۴ درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را تبیین می‌کنند. با توجه به نقش عوامل شخصیتی، روان‌شناختی و معنوی در گرایش افراد به رفتارهای پرخطر، می‌توان از نتایج این پژوهش در راستای پیش‌بینی و پیشگیری از این نوع رفتارها و مداخلات لازم بهره برد.

تقدیر و تشکر

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از کلیه دانش‌آموزان، مدیران و دبیرانی که به ما در اجرای این پژوهشی یاری رسانده‌اند نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشند.

خود با شک و تردید برخورد می‌کنند از ایجاد رابطه پرهیز می‌کنند (۱۰) که این سرکوبی تجربه هیجانی باعث می‌شود تا در موقعیت‌های اجتماعی به صورت تکانشی برخورد کنند. از سوی دیگر باورهای معنوی نقش اثبات شده‌ای در پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی به خصوص رفتارهای پرخطر دارد که عمدتاً در گروه رفتارهای بزهکاری دسته‌بندی می‌شود. آنچه را که در تحلیل این مسأله می‌توان به آن اشاره کرد این است که فرد با اعتقاد به سلسله مبانی اعتقادی، خود را در یک چهارچوب از بایدها و نبایدها می‌بیند که به صورت یک پلیس درونی او را از ارتکاب به رفتارهای غلط باز می‌دارد. در این حالت فرد در برابر تجاوز جنسی، سوءمصرف الکل، موادمخدر، آزار و دزدی نیز از خود مقاومت نشان می‌دهد (۴۰). در این پژوهش باید به چند محدودیت نیز توجه داشت. معرف بودن نمونه به دانش‌آموزان شهرستان دلفان که مسلماً نمی‌تواند معرف تمامی دانش‌آموزان باشد و تعمیم‌پذیری نتایج را به کل دانش‌آموزان محدود می‌کند. بنابراین، توصیه می‌شود پژوهش‌های بعدی با نمونه‌های معرف‌تری از جامعه دانش‌آموزان اجرا شود. ثانیاً، اطلاعات پژوهش حاضر با داده‌های خودگزارشی به دست آمده است این داده‌ها ذاتاً در معرض سوگیری قرار دارند. بنابراین، بهتر است در پژوهش‌های بعدی از سایر روش‌های اندازه‌گیری نظیر مصاحبه‌های بالینی ساختاریافته، درجه‌بندی به وسیله همسالان و خانواده یا سنجش رفتاری استفاده شود. محدودیت سوم و پایانی، عدم

References

1. Sahi H, Sadeghi Afjeh Z, Moradi Abbas Abad F. The relationship between attachment styles and self-control with high-risk behaviors among female students' high schools of Tehran city. *The Journal of New Advances in behavioral sciences* 2020; 5 (45): 12-24.
2. Polaschek DL, Wong SC. High-risk psychopathic and violent offenders. *The Wiley handbook of what works in violence risk management: Theory, research and practice* 2020; 369-374.
3. Chen L, Hu N, Shu C, & Chen X. Adult attachment and self-disclosure on social networking site: A content analysis of Sina Weibo. *Personality and individual differences* 2019; 138: 96-105.
4. Fuchshuber J, Hiebler-Ragger M, Kresse A, Kapfhammer H P, & Unterrainer H F. The influence of attachment styles and personality organization on emotional functioning after childhood trauma. *Frontiers in psychiatry* 2019; 10: 643-460.
5. Suri S, Garg S, & Tholia G. Attachment style, perceived social support and loneliness among College Students. *IJISSH* 2019; 4(5): 135-143.
6. Mikulincer M, & Shaver P R. Attachment orientations and emotion regulation. *Current opinion in psychology* 2019; 25: 6-10.
7. Holt R, Kornhaber R, Kwiet J, Rogers V, Shaw J, Law J, & Cleary M. Insecure adult attachment style is associated with elevated psychological symptoms in early adjustment to severe burn: A cross-sectional study. *Burns* 2019; 45 (6): 1359-1366.
8. Lavin R, Bucci S, Varese F, Berry K. The relationship between insecure attachment and paranoia in psychosis: A systematic literature review. *British Journal of Clinical psychology* 2019; 59 (1): 39-65.
9. Kim HM, Miller LC. Are insecure attachment styles related to risky sexual behavior? A meta-analysis. *Health psychology* 2020; 39(1): 46.
10. Zakhour M, Haddad C, Salameh P, Akel M, Fares K, Sacre H, & Obeid S. Impact of the interaction between alexithymia and the adult attachment styles in participants with alcohol use disorder. *Alcohol* 2020; 83:1-8.
11. Phillips J M, Branch C J, & Simpson T Y. Familial attachment and behavioral risk factors among middle school adolescents. *Journal of Adolescent Health* 2018; 62(2): S129-S130.

12. Castanier C, Scanff CL, Woodman T. Beyond sensation seeking: Affect regulation as a framework for predicting risk-taking behaviors in high-risk sport. *Journal of Sport and Exercise psychology* 2020;32(5):731-738.
13. Zuckerman M. *Personality science: Three approaches and their applications to the causes and treatment of depression*. Washington, DC: American psychological association 2011: 123.
14. Zuckerman M, Aluja A. Measures of sensation seeking. In: Gregory J. Boyle, Donald H. Saklofske and Gerald Matthews, editors, *measures of personality and social psychological constructs*. Oxford: Academic Press 2014 :352-380.
15. Michaeli Manee F. Emotion dysregulation in individuals with risky sexual behaviors and normal people. *J Mazandaran Univ Med Sci* 2014; 23(109): 213-221. [In Persian]
16. Larki M, Taffazoli M, Latifnejad Roudsari M, Babaee A. The impact of an educational program on knowledge and attitude of female sex workers in preventing high-risk sexual behaviors. *J Midwife reproductive health* 2015; 3(1) 298-304.
17. Norbury A, Husain M. Sensation seeking: Dopaminergic modulation and risk for psychopathology. *Behavioural brain research* 2015; 288: 79-93.
18. Rosmarin DH, Pargament KI, Robb HB. Spiritual and religious issues in behavior change: Introduction. *Cognitive and behavioral practice* 2010; 17(4): 343-7.
19. Hoseyndokht A, Fathi Ashtiani A, Taghizade M. [The correlation between spiritual well-being with marital satisfaction and quality of life]. *Journal of religious and psychology* 2013; 6 (2): 57-84. [In Persian]
20. Tamannaefar, M. Psychological effects of spiritual intelligence and creativity on happiness. *International Journal of Medical Investigation* 2019; 8(2): 91-107.
21. Cashing W, Shah M S, Jamala B, Aqeel M, Ahmed A, & Gul M. The moderating role of spiritual intelligence on the relationship between emotional intelligence and identity development in adolescents. *Foundation University Journal of psychology* 2017 1(1),78-103.
22. Ludema C, Doherty IA, White B L, Simpson C A, Villar-Loubet O, McLellan-Lemal E, O'Daniels CM, Adimora AA. Religiosity, spirituality, and HIV risk behaviors among African American women from four rural counties in the southeastern

- U.S. J health care poor underserved 26(1): 168-181.
23. Hayleccy M C, Ridder B, Stough C, Ford T C, Downey L A. Emotional intelligence and risky driving behavior in adults. Transportation research part F: Traffic psychology and behavior 2017; 49, 124-131.
24. Rahul H. Relationship between emotional intelligence and variation of high risky behavior in private pharmacy institutional principal and assistant professor combined attending from long distance driver role in Pune University, India: An attractive finding. JOJ Scin 2018; 1(4): 555.567
25. Extremera N, Duran A, Rey L. Perceived emotional intelligence and dispositional optimism- pessimism analyzing their role in predicting psychological adjustment. Pers Individ Dif 2010; 42: 106979.
26. Bastian VA, Burns NR, Nettelbeck T. Emotional intelligence predicts life skills but not as well as personality and cognitive abilities. Pers Individ Dif 2011; 39: 113545.
27. Mohammadkhani S, Hasani J, Akbari M, Yazdan Panah N. Mediating role of emotion regulation in the relationship of metacognitive beliefs and attachment styles with risky behaviors in children of Iran-Iraq war veterans with psychiatric disorders. IJPCP 2020; 25 (4): 396-411. [In Persian]
28. Wambua G N, Obondo A, Bifulco A, & Kumar M. The role of attachment relationship in adolescents' problem behavior development: a cross-sectional study of kenyan adolescents in Nairobi city. Child and adolescent psychiatry and mental health 2018; 12 (1): 27-35.
29. Salmani B, Hasani J, Arianna Kia. E. Evaluating the role of personality traits (consciousness, agreeableness and sensation seeking) in risky behaviors. Advances in cognitive science 2014; 16:1-24.
30. Delavar A. [The method research of psychology and educational (Persian)]. Tehran: Virayesh publisher 2001. P. 99-117. [In Persian]
31. Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as attachment process. J Pers Soc Psychol 1987; 52 (3): 511-24.
32. Rahimian BA. The relationship between job satisfaction, job orientation and involvement, working with different adult attachment styles in a public hospital nurses in Isfahan. Iranian psychiatry and clinical psychology 2004;13(2): 148-157. [In Persian]
33. Mehrbi H, Kajbaf MB, Mojahed A. Prediction of high-risk behaviors on the bases of sensation seeking and demographic factors in Isfahan University students. Iranian journal

- of psychological studies 2010; 6 (2): 141-65. [In Persian]
34. Mahvi Shirazi M. Validity, reliability and manner of Zukerman's sensation seeking cultural base. Iranian journal of Danshvar Raftar 2008; 15 (28): 35-49. [In Persian]
35. King DB. Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure. M.Sc. Dissertation. Canada: Trent University, College of arts and sciences 2008, 32-48.
36. Ghaderi M, Nasiri M, Jamshidifar F, Shekofteh M. The relation between emotional intelligence and Alcohol drinking, Cigarette smoking and psychiatric Drugs Abuse in Jiroft Universities Students. J of Rafsanjan Uni of Med Sci 2014;13(5): 457-470. [In Persian]
37. Ganji H, Mirhashemi M, Sabet M. Bradberry- Greaves' emotional intelligence test: Preliminary norming- process. J Thought behave 2006; 1 (2): 23-35. [In Persian]
38. Zadeh Mohammadi A, Ahmadabadi Z, Heidari M. Construction and assessment of psychometric features of Iranian adolescents risk-taking scale. Iranian journal of psychiatry and clinical psychology 2011; 17 (3): 218-225. [In Persian]
39. Kline R B. Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed). New York: The Guilford press.
40. Lando-King E, McRee AL, Gower AL, Shlafer RJ, McMorris BJ, Pettingell S, *et al.* Relationships between social-emotional intelligence and sexual risk behaviors in adolescent girls. J sex res 2015; 4 (6): 1-6.

Mediating role of emotional intelligence in the association between attachment styles, innovativeness, spiritual beliefs and high-risk behaviors among adolescents

Farzaneh Papi¹, pezhman naserpour²

1. MA in Family Counseling, Islamic Azad University Ahvaz, Ahvaz, Iran

2. BSc. Nursing, Islamic Azad University of Doroud, Lorestan, Iran

Abstract

Background and Aim: Rapid technological, cultural and social alterations in contemporary world can result in various physical, psychological and social problems as well as risky behaviors and its consequent social damages in teenagers. This study was conducted to investigate the relationship between risky behaviors in teenagers and attachment style, innovativeness and spiritual beliefs. Meanwhile, the intermediary role of emotional intelligence was considered.

Materials and Methods: The present research could be categorized as a descriptive study that dealt with correlation. Study population consisted of 350 students selected by multistage cluster sampling. They filled out questionnaires concerning attachment styles, sensation seeking, spiritual intelligence, emotional intelligence and the Iranian version of risky behaviors. The collected data were analyzed using the statistical method of Pearson's correlation coefficient and path analysis of structural equation modeling.

Results: Levels of goodness of fit index (99%), adjusted goodness of fit index (98%), comparative fit index (1), and the second root-mean-square deviation (0.01%) were acceptable. The results of structural equation modeling indicated that attachment style, sensation seeking and spiritual intelligence with the intermediary role of emotional intelligence had significant effects on the elucidation of risky behaviors. The selected model elucidated 46% of emotional intelligence variations and 54% of risky behaviors changes ($P \leq 0.001$).

Conclusion: Given the role of personality, psychological and spiritual factors in teenagers' tendency for risky behaviors, the results of this research could be used to predict and prevent such behaviors and the required interventions.

Keywords: Attachment style, sensation seeking, spirituality, emotional intelligence, risky behaviors